

Misjonsaktuelt: BRASIL

«Guds jord, jord til alle»

AV KJELL NORDSTOKKE

I 1970 fikk lutheranerne i Brasil ord på seg for å være reaksjonære og for å tilhøre overklassen. Det var da generalforsamlingen i Det Lutherske Verdensforbund som skulle arrangeres i den sør-brasilianske byen Porto Alegre, i siste øyeblikk ble flyttet til Evian i Frankrike. Årsaken var – ifølge LVF – den manglende kritiske holdning den brasilianske vertskirken hadde til det brutale militærregimet i landet.

Det kan knapt herske tvil om at verdenslutherdommen fikk et feilaktig inntrykk av den lutherske kirken i Brasil ved denne anledning. Det ble for eksempel tydelig da kirken allerede i oktober samme år på sitt generalkonsil behandlet rapporter den hadde hentet inn om brudd på menneskerettighetene, og i den såkalte Curitiba-erklæringen fra dette generalkonsilet tok kirken klart avstand fra den terrorpolitikk det daværende regime førte.

Det er heller ikke riktig at lutheranerne i Brasil tilhører overklassen. Tvertimot er flertallet av dem temmelig fattige småbønder, og mange av dem har fått forverret kårene sine betraktelig de siste tiårene på grunn av den økonomiske krisen landet befinner seg i.

Den evangeliske kirken av luthersk bekjennelse i Brasil (IECLB) har slett ikke stilt seg likegyldig til denne utviklingen. Kirken som teller bortimot én million medlemmer og som for øvrig er Det Norske Misjonsselskaps samarbeidspartner i Brasil, har de siste årene latt seg engasjere stadig sterkere i denne sosiopolitiske virkeligheten som har gjort tilværelsen så usikker for de aller fleste brasilianere.

Det er vanlig at IECLB hvert år velger et spesielt tema og lar dette temaet prege svært mye av det som skjer i kirken og menighetene det året. For 1982 lød temaet: «Guds jord, jord til alle» (Terra de Deus, Terra para todos). Dette spiller naturligvis på den urettferdige fordelingen av jord som råder i Brasil. Knyttet til dette temaet er det så blitt utarbeidet adskillig hjelpemateriell, fra bibelstudier og facts-hefter til plakater og gudstjenesteopplegg.

Selve temaet er hentet fra åpningsverset i Salme 24: «Jorden og det som fyller den, verden og de som bor i den, alt hører Herren til».

Linjene trekkes fra den glade bekjennelse til Gud som den gode og rettferdige Skaper til den bitre virkeligheten i Brasil hvor nesten all god og produktiv jord er i hendene på noen få, og hvor millioner mennesker er kastet ut i en fortvilet leting etter en ny og bedre tilværelse, enten inne i storbyene eller i nybyggingsområdene i Amazonas-jungelen.

En av brosjyrene kirken har sendt ut, legger fram disse fakta:

- omtrent 10 millioner familier på landsbygda i Brasil lever uten egen jord eller så trues de med å miste jorden,
- i Rio de Janeiro bor 35 av 100 innbyggere i slummen,
- ifølge legeundersøkelser har brasilianske mødre mer giftstoffer (DDT) i morsmelken enn noen andre,
- i tidsrommet 1970 til 1980 flyttet 40 millioner mennesker innenfor Brasils grenser,
- 55% av den dyrkbare jorden er i hendene på 1% av jordeierne,
- hvert år avskoges 100 000 kvadratkilometer i Amazonas-området.

Temaet «Guds jord, jord til alle» tar altså på den ene side utgangspunkt i den faktiske situasjonen i Brasil, og ett av de heftene som er utgitt for bruk i menighetene, bringer et vell av informasjon om småbøndernes og de jordløses situasjon.

Men på den annen side gis det også adskillig plass til det bibelske materiale, og da særlig til det GT forteller om hvordan jorden ble fordelt og brukt i Israel. De fleste av innbyggerne i Brasil er etterkommere av innvandrere, og de kjenner godt til forventningen om land og rikdom i «det lovede land». Det faller derfor naturlig å knytte direkte til landløftet (Gen 15,7) og vitnesbyrdet om at dette skal bugne av melk og honning (Ex 3,8), samtidig som det understrekes at Gud er den egentlige herre og eier av landet, og dette forplikter til en rett fordeling av jorden (Num 26,55ff. og Lev 25,23).

Når det gjelder det nytestamentlige materiale, trekkes blant annet Jesu advarsel mot rikdom og havesyke fram. Men det er interessant at pilgrimstanken og forventningen om en ny himmel og en ny jord (2 Pet 3,13) er et bestemmende perspektiv i denne sammenheng. Når kirken lar seg engasjere i kampen for rettferdighet og for et menneskeverdig samfunn her og nå, så er det fordi kirken i dette ser tegn på det endelige rike som tilhører Gud.

Det er opplagt at et slikt engasjement er risikofyllt. I mai 1982 ble

en prest og en kateket arrestert fordi de angivelig hadde oppviglet de fattige og jordløse bøndene i Rondônia. Da de ble satt på frifot et par uker senere, hadde IECLB fått slått fast for den brasilianske offentligheten at kirken vel tar avstand fra enhver form for voldsbruk, også når undertrykte jordløse griper til vold, men kirken er også forpliktet å tale disse svakes sak og påpeke enhver form for urett som rammer dem.

Helt konkret har kirkeledelsen tatt til orde for en omfattende jordreform i Brasil. Det er en sak som har vært på trappene i mange årtier, flere regjeringer har lovet å sette reformen i gang, men til nå har svært lite skjedd. IECLB henviser til en jordlov (Estatuto da Terra) som ble vedtatt i november 1964 og som egentlig er en utmerket lov, og dersom den bare ble satt ut i livet, så ville det virkelig føre til at jorden ble fordelt på en ny måte.

Dette samme kravet ble også uttalt da IECLB avholdt sitt 13. generalkonsil i Hamburgo Velho i oktober 1982. Også her var temaet «Guds jord, jord til alle», og det ble vedtatt at IECLB fortsatt må la sin profetiske stemme lyde inn i den brasilianske virkeligheten.

Det bildet som her tegnes av IECLB, er et helt annet enn det lutheranere omkring i verden ble presentert i 1970. Og det må også innrømmes at det har skjedd mye disse siste 12 årene som har vært med på å omforme kirken og gjort den mer brasiliansk.

Generalsekretær Schneider har formulert det omtrent slik: «Vi var selvopptatt og hadde nok med våre egne problemer. Så grep Vårherre inn og spredte medlemmene våre omkring i Brasil, vi som før hadde holdt oss til det fredelige Sør-Brasil, fikk plutselig medlemmer og menigheter langt inn i Amazonasjungelen og i de fattige utkantene av storbyene. På den måten tok Vårherre IECLB og sendte oss midt inn i den brasilianske virkeligheten. Det er der vi er satt til å virke og tjene.»

Fortsatt har kirken en rekke interne vansker å kjempe med. Svak økonomi er en av dem, og fortsatt dekkes 16,6% av kirkens budsjett av midler utenfra. I 1980 var denne andelen hele 27,9%, så det er ingen tvil om at kirken anstrenger seg for å overvinne avhengigheten utenfra.

IECLB er som nevnt NMSs samarbeidspartner i Brasil, og blant de utenlandske gjestene på generalkonsilet i 1982 var generalsekretær Odd Bondevik. Andre samarbeidspartnere er den tyske evangeliske kirke, American Lutheran Church og Japans Evangelisk-lutherske kirke.

Kirken ledes av Augusto Ernesto Kunert som ble valgt til kirkepresident i 1978 og gjenvalgt i 1982. Ikke minst Kunert har bidratt til at IECLB har funnet fram til denne aktive rolle i det brasilianske samfunnet uten at det har ført til intern splittelse, slik som det for eksempel skjedde i Chile i 1973.